
В. Гура,
доктор історичних наук, професор

ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В КРАЇНАХ АФРО-АЗІАТСЬКОГО ТРАНСРЕГІОНУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У процесі дослідження пріоритетів розвитку країн Азії і Африки в умовах глобалізації співробітником відділу В.К. Гурою було доведено тезу про згубний вплив "чистої лібералізації" на еволюцію країн "третього світу", зокрема, і на уповільнення прогресу світової спільноти в цілому. У 1990—2001 рр., наприклад, саме через це тільки 30 держав земної кулі були відзначені середньорічним приростом ВВП понад 3%, у той час, як у 71 країні спостерігалися різні фази "вповзання у стагнацію" — від 0 до 3% приросту ВВП у середньому на рік, а у 54 держав взагалі відбувся "від'ємний приріст". На фоні фактичного спростування постулату про тотальну лібералізацію світової периферії як запоруки, прогресу було обґрунтовано висновок про вихід на авангардні позиції лише тих країн, які поєднують дирижистські та ліберальні принципи розбудови економіки і суспільства. Врешті-решт була дана загальна оцінка особливостей поєднання сучасних зовнішніх впливів і внутрішніх тенденцій розвитку країн "третього світу", яка полягає в тому, що зразками успішних моделей розвитку країн периферії фактично є далекі від "духу економічного лібералізму" моделі Індії і Китаю (тобто економіки змішаного типу, що розвиваються на основі планового регулювання, з великою часткою участі держави в господарських справах), у той час як головні носії ліберальних ідей — розвинуті світові держави — виявляються не стільки генератором усунення проблем "третього світу", скільки їхнім джерелом.

Фахівцем з проблематики арабо-ісламського регіону С.Є. Гуцало розглядалася версія про "вмотування" ісламського світу в глобальні політичні структури та було висунуто тезу про неможливість такого поєднання. Виокремлена як одна з головних умов глобального проекту і діюча в багатьох країнах

"арабської периферії" з часів їхньої політичної незалежності західна демоіфатична модель виявила в нових умовах суттєві хиби не тільки на рівні взаємодії економіки та політики, а й на рівні законів і логіки еволюції політичних систем та інститутів, впливу модернізованих політичних структур на всі сторони життя мусульманських соціумів. Запровадження європейських моделей суперечить закономірностям власного культурно-історичного розвитку ісламських народів, часом заганняючи мусульманські країни до глухого еволюційного кута. Демократизація в ісламському світі не призвела до уніфікації політичних устроїв, а навпаки, сприяла пробудженню зацікавленості до національної культури, свого коріння, виявивши певну тенденцію — зростання впливу ісламістських рухів. Найбільш впливовою тут є ісламістська опозиція, змістом діяльності якої є не якомога швидше просування до сучасності, а навпаки — ретельніше збереження традиції. Адже ефективність передбачуваних імпортними моделями комплексних змін визначалася за критеріями центру їх походження, а не потребами об'єкта спрямування. Саме тому те, що ззовні здавалося "архаїкою, що віджила", насправді виявилось руйнацією базових складових ісламського суспільства на рівні духовних цінностей, колективної у індивідуальної свідомості, громадянських зв'язків, морально-етичних норм, традиційного права та повсякденного побуту.

Як свідчать висновки дослідження іншого спеціаліста з проблем Близького і Середнього Сходу Н.О. Пророченка, ісламський світ накопичив достатній ресурс (фінансовий, комунікаційний, організаційний), щоб вирішувати свої проблеми в таких формах, як він це робить зараз. Розширяти зони присутності ісламістів і водночас ефективніше координувати їхню активність дозволяє розвиток високих інформаційних технологій, а політичний іслам у черговий раз продемонстрував свою здатність пристосовуватися до нових умов, швидко засвоювати зміну пріоритетів в ідейно-політичній діяльності, що спрямована врешті-решт на відновлення ісламської величі. Необхідність боротьби за захист ісламського світу й ісламського способу життя перед обличчям Заходу усвідомлюється мусульманами як нагальне завдання сьогодення.

Розпочавши наступ на тероризм (поки що тільки в напрямку ісламського світу), США створили для себе більшу небезпеку, ніж та, яка досі уособлювалася в окремих "ісламістських

рухах" і режимах, що їх підтримували. Під впливом усе більш жорсткого протистояння багатой "Півночі" і бідного "Півдня" ідеологія ісламізму відчутно розширює свої кордони. Відбувається трансформація політичного ісламу, який сьогодні називають "ісламізмом", підкреслюючи його відмінність від фундаменталізму більшим ступенем політизації руху. Ісламізм — це спроба синтезу головних і найбільш дієвих складових всіх течій політичного ісламу на базі ортодоксальних ідеологічних підходів. Новою рисою політичного ісламу сьогодні є перетворення його на транснаціональний феномен, що починає виступати як самостійний суб'єкт світової політики, який демонструє зростаючу незалежність від урядів країн, котрі лояльно до нього ставилися. Діяльність ісламістських угруповань дедалі важче передбачити, запобігти їхнім акціям і знайти відповідальних.

На сучасному етапі, як уявляється, саме зараз відбувається перегляд стратегії й акцентів центрів ісламського політичного впливу практично всіх мусульманських країн. Так, прибічники різних ідейно-політичних течій і напрямків ісламського віросповідання демонструють консолідацію з суспільством на базі ісламських цінностей, солідаризуються з "ісламським світом", "ісламською цивілізацією".

Об'єктом окремого вивчення, проведеного співробітником відділу Л.І. Скороход, стала резонансна реакція ісламського світу на "антиіракську кампанію" США 2003 р. в контексті можливого перегляду його міжнародних зв'язків у "горизонтальному" та "вертикальному" вимірах. За результатами цієї роботи була відзначена тенденція зростання політичного відчуження між країнами Арабського Сходу та членами антиіракської коаліції та зміцнення політичного взаєморозуміння між цими країнами та світовими державами, що висловлювалися за вирішення "іракської кризи" в рамках діючих міжнародних норм. У ході дослідження була також доведена шкідливість феномену вторгнення до Іраку глобалізаційним процесам сучасності, зокрема з позиції дезактуалізації ролі держави в єдиному світовому економічному просторі, що створюється. Тобто "антиіракська кампанія" призвела до зворотних наслідків — суперактуалізації ролі держави в межах ісламського світу як захисного механізму від зовнішніх загроз. Більш того, під впливом могутнього спонтанного піднесення процесів культурної самоідентифікації

мусульманських народів, суттєво ускладнились і відповіді з близькосхідного регіону на такі фундаментальні "запити" глобалізації, як поглиблення процесів демократизації чи культурної гомогенізації.

Дослідниця також обґрунтувала думку про те, що в планетарному вимірі, за умов необачного використання провідними державами силових методів, процес міжнародної господарської інтеграції може бути заблокований як феномен. Не тільки діюча, а й будь-яка модель глобальної економічної інтеграції втрачає в цьому випадку свій сенс через усунення однієї з найважливіших її складових — безпеки єдиного економічного простору під впливом реальних військових загроз і спровокованого ними зростання терористичної активності. З іншого боку, збільшуються ризики, пов'язані як з позбавленням національних економік функцій самостійних блоків управління в єдиному господарському організмі, так і з перспективою привласнення одним світовим економічним центром прав регулювання міжгалузевих та міжрегіональних пропорцій відтворення на шкоду іншим. Окрему групу ризиків становить перспектива доповнення економічних закономірностей функціонування світового господарства тенденціями створення, під патронатом США, системи ефективного військово-адміністративного контролю над периферійними учасниками світогосподарських зв'язків і практикою нав'язування вигідних "центрові" стандартів і рішень країнам, що розвиваються. Це ж, в свою чергу, може призвести як до перетворення національних ринків у простих виконавців волі "центру", так і до профанації самого принципу економічного лібералізму.

Аналіз ісламської економічної моделі Д.О. Варнавським довів її нежиттєздатність при зіткненні із західною, проте цілковиту її спроможність в умовах ізоляції країни (Іран, Судан) або певного регіону. При цьому її функціонування забезпечується комплексом суспільних уявлень про прогресивний, комфортний, легітимний стан соціуму. Багато країн арабо-мусульманського регіону здатні переорієнтуватися на цю модель досить швидко, бо соціальний ґрунт і економічна інфраструктура до цього пристосовані. Еліти держав Близького Сходу зайняті пошуком "золотої середини", яка б дозволила їм зберегти максимум суверенітету у світових економічних і політичних відносинах. Відбуватиметься більш активний рух у напрямку

регіональної інтеграції із можливим залученням інших арабо-мусульманських країн. Напівзакритість системи — умова існування ісламської моделі. Така ізоляція регіонів від глобалізаційних процесів небезпечна для Заходу. Західний світ стоїть перед загрозою втягнення його в нову конфронтацію. Країни ісламської периферії по своїй структурі виявилися спорідненими одна одній у більшій мірі, ніж країни Західної Європи по своїй економічній структурі, тому при збереженні тиску Заходу об'єднання незахідного світу на економічних засадах при використанні сучасної структури світового господарства виключно в інтересах світ-системного ядра має реальне підґрунтя.

Принципово новими є підходи до аналізу перспектив державної розбудови Афганістану сходознавця Н.М. Ксьондзик. Вона переконливо показала, що афганському суспільству з його контрастною етнічною фрагментацією, із сильними родоплемінними зв'язками та етноцентричними тенденціями, завжди була притаманна складна ієрархічна рівновага, котра досяглася внаслідок збалансування інтересів між народностями пуштунів, таджиків, узбеків і хазарейців. Ось чому слушно здається теза Н.М. Ксьондзик стосовно безпідставності відновлення сучасної афганської державності на унітаристських принципах, у той час як згуртованість і політична стабільність афганського суспільства в межах єдиного державного утворення завжди базувалися на федеративних засадах.

Оригінальну концепцію щодо перспектив одного з напрямів інтеграційних процесів у центральноазіатському та кавказькому регіонах сформулювала співробітниця відділу Н.І. Мхитарян. Вона базується на тезі про створення фактично економічної основи для консолідації тюркського світу, якою сьогодні виступають чисельні нафто- і газопроводи, що будуються і проєктуються із регіону Середньої Азії і Прикаспію до Туреччини. Цей процес доповнюється іншими напрямками просування економічних інтересів Туреччини в зазначений регіон, де створено понад тисячу, з турецькою стороною, спільних підприємств, здійснюється разом з Анкарою близько 300 великих господарських проєктів, розміщені багатомільярдні турецькі інвестиції. Поступове втягнення колишніх радянських тюркських республік в орбіту впливу Туреччини викликає занепокоєність Росії та зацікавленість США. Вочевидь, що домінантою в новому "тюркському світі" виступає турецький

етнічний елемент, який є не тільки впливовішим економічно, але й політично. У сучасних умовах протистояння Захід — ісламська цивілізація, що проходить на південному сході від турецьких кордонів, досить реально вимальовується нова противага — тюркського й арабського світу, яка може стати реальністю при подальшому розвитку подій у зазначеному вище напрямі.

Слушну гіпотезу стосовно уточнення мотивів (окрім економічних) намагань Туреччини приєднатися до Євросоюзу висловив співробітник відділу П.А. Варбанець у контексті аналізу історичної ролі цієї країни (та її попередниці — Османської імперії) в європейських та світових справах у минулі віки. Із зривом Османської імперії Туреччина була, так би мовити, "виштовхнута" за межі світ-системного ядра після Першої світової війни й позбавлена традиційного вливу на поступ світових справ по лінії "центр -периферія", у той час як інші члени "елітарного клубу західноєвропейських держав", незважаючи ані на дві світові війни, ані на крах колоніальних імперій, зберегли колективні домінуючі позиції у світі, щоправда, розділивши їх з Японією та США. Іншими словами, спадкоємність історичної логіки турецького керівництва, окрім природної економічної зацікавленості у вступі до Євросоюзу, може базуватися на відмінних від, скажімо, східноєвропейських претендентів на приєднання до ЄС спонукальних мотивах: затвердження, так би мовити, історичної справедливості шляхом відновлення втрачених позицій, а не набуття (у випадку з країнами Східної Європи) незваної раніше, більш високої якості консолідації з провідними західноєвропейськими державами.

У процесі досліджень співробітник відділу Л.О. Лещенко прийшов до висновку стосовно передодня нової, більш високої фази інтеграційних процесів поміж провідними напівпериферійними державами Південно-Східної Азії (ПСА). Сучасний рівень накопиченого національного багатства і сталі високі темпи економічного розвитку Індії, Китаю та частково Пакистану, поставили їх, так би мовити, перед фактом переважання спільних економічних, міжнародно-політичних, безпекових та інших інтересів над традиційними міждержавними протиріччями з окремих питань, тобто на кшталт сучасного рівня відносин між провідними країнами Євросоюзу та США, де, незважаючи на зростаючі трансатлантичні розбіжності, доцентрові тенденції

все ж переважають над відцентровими. Прагнення зазначених країн ПСА, враховуючи їхній сучасний рівень розвитку, запобігти зовнішнім ризикам і створити колективні гарантії захисту процесів подальшого господарського піднесення можуть спонукати ці держави до пошуку локальних безпекових моделей на зразок, скажімо, неформальної домовленості між собою щодо об'єднання в автономний від Заходу "азіатський ядерний клуб".

У ході дослідження загальних проблем розвитку країн світової периферії співробітником відділу О.І. Лукаш була відзначена тенденція поступового зменшення дієвості таких провідних міжнародних організацій країн "третього світу", як "Рух неприєднання", "група 77" та "група 15".

До причин, що призвели до цього згасання активності, належать: розпад біполярної системи, в умовах якої можна було грати на протиріччях, "полюсів"; різний ступінь залученості країн, що розвиваються, до світогосподарських зв'язків, який не тільки перешкоджає розробці спільної позиції, а й протиставляє у ряді випадків напівпериферію периферії набагато більше, ніж їх загалом світовому центрові; посилення конфронтації між країнами-учасницями згаданих об'єднань аж до збройних конфліктів; зростання імперативних тенденцій у політиці світових держав, особливо США; зростання безпосередньої воєнної загрози з боку великих держав щодо надмірно активних країн "третього світу" або застосування проти них різних економічних санкцій; нарешті — банальна неефективність, як результат мовчазного ігнорування державами центру більшості запитів периферійних країн, якому останні не в змозі нічого протиставити.

Утім, як було доведено О.І. Лукаш, на фоні кризи консолідації країн, що розвиваються, на міждержавному рівні, успішно розгортається процес консолідації позицій з основних проблем розвитку людства громадських організацій у розвинутих і периферійних державах. Піднявшись під антиглобалістськими гаслами, цей консолідуючий процес оформився в рух під назвою "Всесвітній соціальний форум", який серед програмних вимог має коло актуальних проблем "третього світу". Зокрема, вирізняються наступні: рівноправні торговельно-економічні відносини між "Північчю" і "Півднем"; реорганізація діючих міжнародних фінансових інститутів; списання зовнішніх боргів

країн, що розвиваються; значне підвищення обсягів допомоги розвинутих держав країнам периферії тощо. Сьогодні цей рух об'єднує громадські організації із 150 країн світу. Показово, що рух швидко розповсюджується навіть у найскладнішому з точки зору міжнародної громадської солідарності соціальному середовищі — африканському суспільстві. Вже на початку 2002 р. в малійській столиці м.Бамако було проведено конференцію регіональним відгалуженням Всесвітнього соціального форуму — Африканський соціальний форум, який об'єднав громадські організації з 25 африканських країн. На думку дослідниці, цей планетарний феномен у найближчі роки одержить подальший розвиток.

Оригінальне припущення в ході співставлення поступу глобалізації економіки з процесом регіональної та континентальної інтеграції на Африканському континенті (утім, як і в інших регіонах планети) висловила співробітниця відділу К.О. Юрченко, висунувши гіпотезу про те, що перспектива взаємодії цих двох тенденцій світового розвитку призведе до стану, так би мовити, тривалої економічної конфедералізації світових господарств. Зокрема, африканські країни не хочуть, з одного боку, цілком покладатися на моделі еволюції, запропоновані Заходом, оскільки у світовій практиці не існує механізмів забезпечення справедливого розподілу планетарних багатств. З іншого боку, ці країни не в змозі контролювати умови глобальної інтеграції. Ось чому існування регіональних і континентальних захисних систем ще довго буде розглядатися на користь національних і локально-групових інтересів. Аналізуючи в цьому контексті створення в 2001 р. Африканського союзу (АС), який прийшов на зміну Організації африканської єдності (ОАЄ), К.О. Юрченко прийшла до висновку про перевагу афроцентричних тенденцій у його намірах і діяльності над планами підпорядкування вимогам глобалізаційного проекту. Про це, зокрема, яскраво свідчить націленість АС на розбудову між африканськими країнами торговельного, кредитно-фінансового, техніко-економічного, соціально-культурного, гуманітарного, політичного та "безпекового" співробітництва. Серед 17 запроєктованих загальноконтинентальних установ замість чотирьох, що діяли в рамках ОАЄ, фігурують, скажімо, Центральноафриканський банк, на який покладається завдання створення єдиної валюти, та Африканський інвестиційний банк, що дозволить мобілізувати

африканські капітали та позбавить необхідності вдаватися до послуг Світового банку і Міжнародного валютного фонду панафриканський парламент, континентальні збройні сили, Африканська рада безпеки тощо.

У ході вивчення К.О.Юрченко засад розбудови Афросоюзу була доведена теза про суттєве підвищення ролі соціокультурних критеріїв у підходах до його створення і подальшого функціонування, яким під час існування ОАЄ не приділялось належної уваги.

Шляхом проведення порівняльного аналізу континентальних інтеграційних процесів в Африці з їхніми аналогами в Європі (Євросоюз), Північній та Південній Америці (НАФТА, МЕРКОСУР), Південно-Східній Азії (АСЕАН), дослідниця прийшла до висновку про те, що, окрім чисто економічних параметрів цих об'єднань, їм притаманний суттєвий цивілізаційний аспект, без переважаючого врахування якого задум засновників Афросоюзу буде зведений нанівець.

Інакше кажучи, фундатори АС більш ретельно і кваліфіковано прорахували всю сукупність досвіду успішно діючих регіональних угруповань, за яким, окрім завдань технічного нівелювання локальних економічних систем, інтеграційний процес супроводжувався консолідацією народів і держав у спільноти певного культурно-історичного типу, в рамках котрих і відбувається їх подальше самовдосконалення, структурування та перетворення в суб'єкт планетарного розвитку. Іншими словами, африканські лідери взяли до уваги як визначальний інтеграційний компонент той факт, що в історії процвітаючих і згуртованих у регіональні об'єднання осередків, окрім економічної складової прогресу, виділяється, передусім, закономірність співвідношення між культурною ідентичністю соціальної спільноти та її "просторово-часовою стійкістю". Крізь морок віків, поколінь і соціальних укладів пройшли лише ті народи, в яких не був зруйнований автохтонний соціокультурний механізм. Із цього підходу у керівництва африканських країн і виокремилось, як здається, уявлення про те, що для сучасності задача подолання епохи модернізації без втрати "соціокультурного обличчя" не менш важлива, ніж задача сприйняття основних переваг цієї модернізації. Ось чому в проекті АС і втілюється новий (у порівнянні з ОАЄ) тип континентальної інтеграції, який передбачає досягнення максимального господарського

ефекту шляхом синтезу економічних завдань із традиційними цінностями споріднених африканських культур.

Дослідження співробітником відділу М.В. Неліним особливостей розвитку локальних політичних культур народів Півдня Африки спонукало до висновку про те, що автохтонна політична культура не виокремила тут політичне життя суспільства в самостійну та постійно діючу сферу руху політичних ідей, організацій і мас, як мається в Європі. Політична культура африканських народів настільки глибоко синтезована із загальною культурою, що не проявляється автономно, а лише як захисна функція останньої. У процесі дослідження було доведено тезу про наявність у південноафриканських соціумів власного політичного порядку як до зіткнення з атлантичною цивілізацією, так і після нього, а також тезу про невідповідність існуючих у цих соціумах механізмів неформальної влади вестернізованим державним інститутам. Утім, аналіз пошукачем процесів регіональної інтеграції південноафриканських країн у рамках Співтовариства розвитку Півдня Африки привів його до висновку, що вади зазначеної невідповідності пом'якшуватимуться з посиленням консолідації зусиль цих держав. Життєспроможність і перспективність зазначеного угруповання пов'язується його провідниками з затвердженням соціокультурної складової, яка повинна зайняти рівноцінне місце з господарською, а єдність цивілізаційних підвалин народів Півдня Африки, спорідненість потенціалів їх самобутності, мають скласти надійний фундамент об'єднання.

Інше оригінальне припущення було зроблене М.В. Неліним у процесі дослідження реакції держав південноафриканського регіону на збройні громадянські конфлікти в Республіці Конго (РК) та Демократичній Республіці Конго (ДРК) у 1990-х рр. Головна ідея цього припущення полягає в тому, що правлячі еліти Намібії, Анголи та Зімбабве, які до розпаду біполярної системи зарекомендували себе як прихильники "соціалістичної орієнтації", а в постбіполярний період вдалися до поміркованих ліберальних реформ, зберегли ідейно-політичну мотивацію взаємної солідарності. В умовах екстремальних подій в РК і ДРК вони надали пряму військову підтримку в цих країнах саме тим силам, які також свого часу виступали за "соціалістичну", або були відомі як її тверді прибічники. Це дало підставу М.В. Неліну виокремити в середовищі певної групи

південноафриканських країн феномен "рожевого поясу солідарності", котрий, проте, потребує подальшого вивчення.

Ще одне спостереження М.В. Неліна пов'язане з бурхливим розвитком інвестиційної активності Південно-Африканської Республіки (ПАР) в країнах Субсахарської Африки в 1990-х рр., котра випередила за показником обсягів прямих іноземних інвестицій у цьому регіоні і США, і Євросоюз.

Висловлена з цього приводу гіпотеза полягає в тому, що коли підприємці ПАР вкладають капітали в господарства із значно більшим ступенем всіляких ризиків, ніж економіки країн СНД, чи не варто виокремити в самостійний напрям комплексного дослідження проблему залучення південноафриканських капіталів до пострадянського економічного простору.

З оригінальною концепцією щодо стратегії допомоги Заходу країнам периферії виступила співробітниця відділу Н.І. Вергелес. Передусім вона запропонувала відмовитися від тези про відсутність у розвинутих світових держав такої стратегії, а тим більше від позиції антиглобалістів про зменшення з боку Заходу уваги до країн периферії. Дослідниця вважає, що помилковість зазначених позицій полягає в очікуваності від Заходу фронтальної допомоги країнам "третього світу" або адекватному проблемам кожної периферійної держави адресному економічному сприянні.

У наведеному зв'язку вона розвиває думку про те, що об'єктивні передумови розвитку багатостороннього взаємовигідного співробітництва провідних світових держав з країнами Азіатсько-Тихоокеанського регіону (АТР) узгоджуються у цих держав і з іншими геоекономічними та геополітичними розрахунками.

Чинник продуктивної економічної взаємодії розвинутих держав з країнами АТР дав змогу останнім збільшити ВВП на душу населення за минулі 20 років на 210%. Іншими словами, ефективне сприяння розвинутими державами економічному прогресові країн АТР у поєднанні з дуже поміркованими вимогами до них стосовно глобалізаційних процесів — все це, зазначає Н.І. Вергелес, не може не сформувавши в остаточному підсумку «полюс напівпериферії», котрий стоїть значно ближче до "світ-системного ядра", ніж до "периферії". Інакше кажучи, вважає Н.І. Вергелес, у випадку націленості на стратегію відгородження "золотого мільярду" мешканців розвинутих держав від проблем деградуючих регіонів планети трьома, так би

мовити, "позолоченими мільярдами" периферії, які компактно проживають в 23 добре регульованих і контрольованих країнах АТР, Захід може не побоюватися перетворення на "райський острів в океані злиденності". На думку дослідниці, переносючи логіку внутрішньосоціальної стратегії створення заможного середнього класу на міжнародну арену, Захід змінює потенціальний баланс сил на планеті на свою користь. Цілком природно, що за таких розрахунків занепадом решти людства, розкиданого по сотнях суперечливих країн периферії, можна знехтувати. Побічним ефектом саме такої політики, припускає Н.І. Вергелес, власне, і може виявитись і деградація еволюції ВВП на душу населення в 141 державі "третього світу" за останні двадцять років на 0,8% на рік, і збільшення чисельності найбідніших країн планети з 25 в 1971 р. до 49 в 2000 р., і зменшення загальних обсягів допомоги розвитку країн периферії з боку провідних держав протягом тільки 1990-х років із 0,35% ВВП індустріального світу до 0,22% ВВП, замість обіцяних 0,7% ВВП.